HOTĂRÂRE (Camera a doua)

14 martie 2024*

„Trimitere preliminară – Politica privind imigrarea – Statutul resortisanților țărilor terțe care sunt rezidenți pe termen lung – Directiva 2003/109/CE – Articolele 12 și 22 – Protecție consolidată împotriva expulzării – Aplicabilitate – Resortisant al unei țări terțe care are reședința pe teritoriul unui alt stat membru decât cel care i-a acordat statutul de rezident pe termen lung – Decizie de expulzare către statul membru care i-a acordat statutul menționat adoptată de acest alt stat membru pentru motive privind ordinea publică și securitatea publică – Interdicție de intrare temporară pe teritoriul statului membru respectiv, impusă de acesta – Neîndeplinirea obligației de a depune în același alt stat membru o cerere pentru permis de ședere în temeiul dispozițiilor capitolului III din Directiva 2003/109 – Decizie de expulzare a resortisantului respectiv al unei țări terțe către țara sa de origine adoptată de acest din urmă stat membru pentru aceleași motive”

În cauza C-752/22,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Korkein hallinto-oikeus (Curtea Administrativă Supremă, Finlanda), prin decizia din 2 decembrie 2022, primită de Curte la 9 decembrie 2022, în procedura

EP

împotriva

Maahanmuuttovirasto,

CURTEA (Camera a doua),

compusă din doamna A. Prechal (raportoare), președintă de cameră, și domnii F. Biltgen, N. Wahl, J. Passer și doamna M. L. Arastey Sahún, judecători,

avocat general: domnul J. Richard de la Tour,

grefier: domnul A. Calot Escobar,

având în vedere procedura scrisă,

luând în considerare observațiile prezentate:

– pentru guvernul finlandez, de A. Laine și H. Leppo, în calitate de agenți;

* Limba de procedură: finlandeza.

– pentru Comisia Europeană, de A. Katsimerou și T. Sevón, în calitate de agenți,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 26 octombrie 2023,

pronunță prezenta

Hotărâre

1 Cererea de decizie preliminară privește interpretarea articolului 12 alineatele (1) și (3) și a articolului 22 alineatul (3) din Directiva 2003/109/CE a Consiliului din 25 noiembrie 2003 privind statutul resortisanților țărilor terțe care sunt rezidenți pe termen lung (JO 2004, L 16, p. 44, Ediție specială, 19/vol. 6, p. 225), astfel cum a fost modificată prin Directiva 2011/51/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 11 mai 2011 (JO 2011, L 132, p. 1) (denumită în continuare „Directiva 2003/109”).

2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între EP, resortisant rus titular al statutului de rezident pe termen lung care i-a fost acordat de Republica Estonia, pe de o parte, și Maahanmuuttovirasto (Oficiul pentru Imigrație, Finlanda, denumit în continuare „Oficiul”), pe de altă parte, în legătură cu o decizie de expulzare din Finlanda către Rusia adoptată de Oficiu în privința sa pentru motive privind ordinea publică și securitatea publică.

Cadrul juridic

Dreptul Uniunii

Directiva 2003/109

3 Considerentele (4), (6), (16) și (21) ale Directivei 2003/109 enunță:

„(4) Integrarea resortisanților țărilor terțe care s-au stabilit pentru o perioadă lungă în statele membre reprezintă un element-cheie în promovarea coeziunii economice și sociale, obiectiv fundamental al Comunității, prevăzut de tratat.

[…]

(6) Criteriul principal în dobândirea statutului de rezident pe termen lung trebuie să fie durata ședерii pe teritoriul unui stat membru. Șederea respectivă trebuie să fi fost legală și neîntreruptă pentru a putea dovedi stabilirea persoanei respective în țara în cauză. […]

[…]

(16) Rezidenții pe termen lung trebuie să beneficieze de o protecție consolidată împotriva expulzării. Protecția respectivă se inspiră din criteriile stabilite de jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului. Pentru a asigura protecția împotriva expulzării, statele membre trebuie să prevadă dreptul la o cale de atac efectivă în fața instanțelor jurisdicționale.

[…]

(21) Statul membru în care rezidentul pe termen lung dorește să-și exercite dreptul de ședere trebuie să poată verifica dacă persoana în cauză îndeplinește condițiile prevăzute pentru a putea avea reședința pe teritoriul său. De asemenea, trebuie să poată verifica dacă persoana în cauză nu reprezintă o amenințare actuală pentru ordinea publică și securitatea internă sau pentru sănătatea publică.”

4 Articolul 1 din această directivă, intitulat „Obiectul”, prevede:

„Prezenta directivă stabilește:

(a) condițiile de acordare și de retragere a statutului de rezident pe termen lung acordat de un stat membru resortisanților țărilor terțe care au reședința legală pe teritoriul său, precum și drepturile aferente și

(b) condițiile de ședere în alte state membre decât cel care a acordat statutul de rezident pe termen lung resortisanților țărilor terțe care beneficiază de statutul respectiv.”

5 Articolul 2 din directiva menționată, intitulat „Definiții”, are următorul cuprins:

„În sensul prezentei directive:

[…]

(b) «rezident pe termen lung» înseamnă orice resortisant al unei țări terțe care este titular al statutului de rezident pe termen lung, astfel cum este prevăzut la articolele 4-7;

(c) «primul stat membru» înseamnă statul membru care a acordat pentru prima dată statutul de rezident pe termen lung unui resortisant al unei țări terțe;

(d) «al doilea stat membru» înseamnă orice stat membru, altul decât cel care a acordat pentru prima dată statutul de rezident pe termen lung unui resortisant al unei țări terțe, în care respectivul rezident pe termen lung își exercită dreptul de ședere.

[…]”

6 Articolul 3 din aceeași directivă, intitulat „Domeniul de aplicare”, prevede la alineatul (1):

„Prezenta directivă se aplică resortisanților țărilor terțe care au reședința legală pe teritoriul unui stat membru.”

7 Capitolul II din Directiva 2003/109, care cuprinde articolele 4-13 din aceasta, cuprinde un ansamblu de norme referitoare la statutul de rezident pe termen lung într-un stat membru, în special în materie de acordare și de pierdere a acestui statut.

8 Potrivit articolului 12 din această directivă, intitulat „Protecția împotriva expulzării”:

„(1) Statele membre nu pot lua o decizie de expulzare a unui rezident pe termen lung decât dacă acesta reprezintă o amenințare reală și suficient de gravă pentru ordinea publică sau securitatea publică.

[…]

(3) Înainte de a lua o decizie de expulzare a unui rezident pe termen lung, statele membre iau în considerare următoarele elemente:

(a) durata șederii pe teritoriul lor;

(b) vârsta persoanei în cauză;

(c) consecințele pentru persoana în cauză și pentru membrii familiei sale;

(d) legăturile cu țara de reședință sau absența legăturilor cu țara de origine.

[…]”

9 Capitolul III din directiva menționată, intitulat „Șederea în celelalte state membre”, cuprinde articolele 14-23 din aceasta.

10 Articolul 14 alineatul (1) din aceeași directivă prevede:

„Un rezident pe termen lung dobândește dreptul de ședere pe teritoriul altor state membre decât cel care i-a acordat statutul de rezident pe termen lung, pentru o perioadă de peste trei luni, în cazul în care sunt îndeplinite condițiile prevăzute în prezentul capitol.”

11 Articolul 15 din Directiva 2003/109, intitulat „Condiții de ședere într-un al doilea stat membru”, prevede la alineatul (1):

„În cel mai scurt timp și în cel mult trei luni de la intrarea sa pe teritoriul unui al doilea stat membru, rezidentul pe termen lung depune o cerere pentru permis de ședere la autoritățile competente din statul membru respectiv.

[…]”

12 Articolul 17 din această directivă, intitulat „Ordinea publică și securitatea publică”, prevede la alineatul (1):

„Statele membre pot refuza acordarea permisului de ședere unui rezident pe termen lung sau membrilor familiei acestuia, în cazul în care persoana în cauză reprezintă o amenințare pentru ordinea publică sau securitatea publică.

În luarea unei decizii pertinente, statul membru ține seama de gravitatea sau de natura infracțiunii care a fost săvârșită de către rezidentul pe termen lung sau de către membrul sau membrii familiei sale împotriva ordinii publice sau securității publice sau de pericolul reprezentat de persoana în cauză.”

13 Articolul 22 din directiva menționată, intitulat „Retragerea permisului de ședere și obligația de readmisie”, prevede:

„(1) Până în momentul în care resortisantul unei țări terțe obține statutul de rezident pe termen lung, cel de-al doilea stat membru poate decide să refuze reînnoirea permisului de ședere sau să retragă permisul respectiv și să oblige persoana în cauză și pe membrii familiei acesteia, în conformitate cu procedurile, inclusiv de expulzare, prevăzute în legislația internă, să părăsească teritoriul respectiv, în următoarele cazuri:

(a) pentru motive privind ordinea publică sau securitatea publică prevăzute la articolul 17;

(b) în cazul în care nu mai sunt îndeplinite condițiile prevăzute la articolele 14, 15 și 16;

(c) în cazul în care resortisantul unei țări terțe nu mai are reședința legală în statul membru în cauză.

(2) Dacă cel de-al doilea stat membru adoptă una din măsurile prevăzute la alineatul (1), primul stat membru [îl] readmite imediat, fără formalități, pe rezidentul pe termen lung și pe membrii familiei acestuia. Cel de-al doilea stat membru informează pe primul stat membru cu privire la decizia luată.

(3) Până în momentul în care rezidentul țării terțe obține statutul de rezident pe termen lung și fără a aduce atingere obligației de readmisie prevăzute la alineatul (2), cel de-al doilea stat membru poate adopta o decizie de expulzare a persoanei în cauză de pe teritoriul Uniunii [Europene], în conformitate cu articolul 12 și cu garanțiile prevăzute la articolul respectiv, pentru motive întemeiate privind ordinea publică sau securitatea publică.

În acest caz, dacă adoptă decizia menționată anterior, cel de-al doilea stat membru se consultă cu primul stat membru.

În cazul în care cel de-al doilea stat membru adoptă o decizie de expulzare a respectivului resortisant al țării terțe, acesta ia toate măsurile necesare pentru punerea în aplicare efectivă a deciziei respective. În acest caz, cel de-al doilea stat membru furnizează primului stat membru informațiile necesare referitoare la punerea în aplicare a deciziei de expulzare.

[…]

(4) Deciziile de expulzare nu pot fi însoțite de o interdicție permanentă de ședere în cazurile prevăzute la alineatul (1) literele (b) și (c).

(5) Obligația de readmisie prevăzută la alineatul (2) se interpretează fără a aduce atingere posibilității oferite rezidentului pe termen lung și membrilor familiei acestuia de a se stabili într-un al treilea stat membru.”

Directiva 2008/115/CE

14 Articolul 2 din Directiva 2008/115/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 16 decembrie 2008 privind standardele și procedurile comune aplicabile în statele membre pentru returnarea resortisanților țărilor terțe aflați în situație de ședere ilegală (JO 2008, L 348, p. 98), intitulat „Domeniul de aplicare”, prevede la alineatul (1):

„Prezenta directivă se aplică resortisanților țărilor terțe aflați în situație de ședere ilegală pe teritoriul unui stat membru.”

15 Articolul 3 din această directivă, intitulat „Definiții”, prevede:

„În sensul prezentei directive, se aplică următoarele definiții:

[…]

2. «ședere ilegală» înseamnă prezența pe teritoriul unui stat membru a unui resortisant al unei țări terțe, care nu îndeplinește sau nu mai îndeplinește […] alte condiții de intrare, ședere sau reședință în acel stat membru;

3. «returnare» înseamnă procesul de întoarcere a unui resortisant al unei țări terțe – fie prin respectarea voluntară a unei obligații de returnare, fie prin aplicarea forțată a acesteia – în:

   – țara de origine sau

   – o țară de tranzit în conformitate cu acordurile comunitare sau bilaterale de readmisie sau alte acorduri sau

   – o altă țară terță, în care resortisantul în cauză al unei țări terțe decide în mod voluntar să se întoarcă și în care acesta va fi acceptat;

4. «decizie de returnare» înseamnă decizia sau orice alt act de natură administrativă sau judiciară prin care șederea unui resortisant al unei țări terțe este stabilită sau declarată ca fiind ilegală și prin care se impune sau se stabilește obligația de returnare;

[…]”

16 Articolul 4 din directiva menționată, intitulat „Dispoziții mai favorabile”, prevede la alineatul (2):

„Prezenta directivă nu aduce atingere dispozițiilor mai favorabile pentru resortisantul unei țări terțe prevăzute de acquis-ul comunitar în domeniul imigrației și azilului.”

Dreptul finlandez

17 Ulkomaalaislaki (301/2004) [Legea privind străinii (301/2004)] din 30 aprilie 2004 (denumită în continuare „Legea privind străinii”) prevede la articolul 11 alineatul 1 că intrarea unui străin este supusă condiției printre altele ca o interdicție de intrare să nu îi fi fost impusă și ca acesta să nu fie considerat un pericol pentru ordinea publică și securitatea publică.

18 În conformitate cu articolul 146a din această lege, prin „returnare”, în sensul legii menționate, se înțelege procedura de expulzare în care un resortisant al unei țări terțe căruia i s-a refuzat intrarea în țară sau împotriva căruia s-a dispus îndepărtarea sau expulzarea pleacă de bună voie sau este expulzat în țara de origine sau o țară de tranzit în conformitate cu un acord de readmisie încheiat de Uniune sau de Finlanda cu o țară terță sau în altă țară terță, în care resortisantul în cauză al unei țări terțe decide în mod voluntar să se întoarcă și în care acesta va fi admis.

19 Potrivit articolului 148 alineatul 1 din legea menționată, un străin poate fi expulzat printre altele în cazul în care nu îndeplinește condițiile pentru intrare stabilite la articolul 11 alineatul 1 din aceeași lege sau în cazul în care condamnarea sa la pedeapsa închisorii sau alt motiv pertinent întemeiază suspiciunea că va săvârși o infracțiune pentru care legea finlandeză prevede pedeapsa închisorii sau că va săvârși în mod repetat infracțiuni.

20 În temeiul articolului 148 alineatul 2 din Legea privind străinii, străinul care a intrat pe teritoriul național fără a deține un permis de ședere poate fi de asemenea expulzat în cazul în care, pentru șederea în Finlanda, ar fi necesară o viză sau un permis de ședere, însă acesta/aceasta nu a fost solicitat(ă) sau acordat(ă).

21 Articolul 149 alineatul 4 din această lege prevede că străinul căruia i-a fost eliberat în Finlanda un permis de ședere UE de rezident pe termen lung poate fi expulzat numai în cazul în care reprezintă o amenințare directă și suficient de gravă pentru ordinea publică sau securitatea publică.

22 Articolul 149b din legea menționată prevede că resortisantul unei țări terțe aflat în situație de ședere ilegală pe teritoriul țării sau a cărui cerere pentru permis de ședere a fost respinsă și care posedă un permis de ședere valid sau o altă autorizație care conferă un drept de ședere, eliberate de un alt stat membru, are obligația de a se întoarce imediat pe teritoriul acestui alt stat membru. Dacă resortisantul unei țări terțe nu respectă această obligație sau dacă plecarea sa imediată este necesară din motive de ordine publică sau de securitate publică, se dispune îndepărtarea sa.

Litigiul principal și întrebările preliminare

23 EP, resortisant rus, este titularul unui permis de ședere de rezident pe termen lung- UE eliberat de Republica Estonia pentru perioada cuprinsă între 12 iulie 2019 și 12 iulie 2024, care atestă că beneficiază de statutul de rezident pe termen lung în statul membru respectiv. El deține de asemenea un pașaport rusesc valabil până la 26 decembrie 2024.

24 La 9 februarie 2017, EP a fost expulzat pentru prima dată din Finlanda către Estonia. În decizia de expulzare, i-a fost impusă o interdicție de intrare în Finlanda pentru o perioadă de doi ani.

25 Acesta a fost din nou expulzat din Finlanda către Estonia la 16 martie 2017 și, ulterior, la 26 noiembrie 2018. La această din urmă dată, Oficiul îi impusese o interdicție de intrare în Finlanda pentru o nouă perioadă de doi ani.

26 Acesta a fost expulzat a patra oară din Finlanda către Estonia în executarea unei decizii a Oficiului din 8 iulie 2019, care era însoțită de o interdicție de intrare în Finlanda pentru o perioadă de patru ani.

27 În Finlanda, EP a fost condamnat la amenzi pentru două încălcări ale legislației privind străinii, la o pedeapsă cu închisoarea de 80 de zile pentru conducere în stare de ebrietate agravată și conducerea unui vehicul fără permis de conducere, precum și la o amendă pentru încălcarea interdicției de intrare pe teritoriu. Acesta este de asemenea suspectat de săvârșirea altor infracțiuni.

28 La 18 noiembrie 2019, în cadrul unei ședințe, EP a declarat în fața Oficiului că se opune expulzării sale către Federația Rusă, țară cu care nu ar avea alte legături decât cea a cetățeniei, dar că nu se opune expulzării sale către țara sa de reședință, Estonia, în care și-ar fi avut reședința aproape toată viața. Acesta a indicat că locuia temporar în Finlanda și că lucra la două întreprinderi din Finlanda. Potrivit declarațiilor sale, acesta nu avea alte legături cu Finlanda. El a arătat că copilul său minor locuia cu fosta sa soție în Estonia.

29 Printr-o decizie din 19 noiembrie 2019, Oficiul a decis să îl expulzeze pe EP în țara sa de origine, Federația Rusă, în special pentru motivul că punea în pericol ordinea publică și securitatea publică în Finlanda (denumită în continuare „decizia în discuție în litigiul principal”). Prin această decizie, i s-a impus de asemenea o interdicție de intrare în spațiul Schengen pentru o perioadă de patru ani. Potrivit motivării deciziei menționate, EP nu prezentase documente care să dovedească pretinsele sale legături familiale în Estonia și nu era titularul unui permis de ședere care să îi confere dreptul de a lucra în Finlanda.

30 La aceeași dată, Oficiul a întrebat autoritățile estoniene dacă puteau avea în vedere retragerea permisului de ședere de rezident pe termen lung – UE pe care acestea i-l eliberaseră lui EP.

31 La 9 decembrie 2019, întrucât Republica Estonia a arătat că nu avea intenția de a retrage acest permis de ședere, Oficiul a modificat decizia în discuție în litigiul principal, limitând interdicția de intrare pe teritoriul finlandez.

32 Expulzarea lui EP către Rusia în temeiul acestei decizii a avut loc la 24 martie 2020.

33 Ulterior, întrucât EP a intrat din nou pe teritoriul finlandez, acesta a fost expulzat către Estonia la 8 august 2020 și la 16 noiembrie 2020.

34 După ce acțiunea introdusă împotriva deciziei în discuție în litigiul principal fusese respinsă printr-o hotărâre a Helsingin hallinto-oikeus (Tribunalul Administrativ din Helsinki, Finlanda), EP a formulat recurs împotriva acestei hotărâri la Korkein hallinto-oikeus (Curtea Administrativă Supremă, Finlanda), care este instanța de trimitere.

35 Această din urmă instanță arată că Oficiul a susținut în fața sa printre altele că, în speță, Directiva 2003/109, în special articolul 17 și articolul 22 alineatul (3) din aceasta, nu este aplicabilă întrucât EP nu avea reședința legală pe teritoriul finlandez, astfel cum impune articolul 3 alineatul (1) din această directivă. Astfel, EP făcea obiectul unei interdicții de intrare pe teritoriul finlandez și nu solicitase un permis de ședere în Finlanda după ce a intrat acolo cu un permis de ședere de rezident pe termen lung – UE eliberat de un alt stat membru.

36 Prin urmare, Directiva 2008/115 ar fi aplicabilă. Întrucât plecarea imediată a lui EP era necesară pentru motive privind ordinea publică și securitatea publică, în privința sa ar fi fost adoptată o decizie de returnare în temeiul acestei directive. Or, în conformitate cu aceasta din urmă, o astfel de decizie de returnare nu ar putea avea ca obiect decât returnarea într-o țară terță, iar nu într-un alt stat membru.

37 Având în vedere argumentația Oficiului, instanța de trimitere consideră, în primul rând, că dispozițiile Directivei 2003/109 nu permit să se stabilească în mod univoc ce interpretare a articolului 3 alineatul (1) din această directivă trebuie reținută într-o ipoteză precum cea în discuție în litigiul cu care este sesizată.

38 Astfel, deși șederea lui EP în Estonia este legală, în temeiul statutului de rezident pe termen lung care i-a fost acordat de statul membru respectiv, nu aceasta ar fi situația șederii sale în Finlanda, în măsura în care nu a solicitat un permis de ședere în acest din urmă stat membru în temeiul dispozițiilor capitolului III din Directiva 2003/109 și i-a fost impusă o interdicție de intrare pe teritoriul finlandez.

39 În al doilea rând, această instanță apreciază că Legea privind străinii nu conține dispoziții care să transpună în mod expres articolul 22 alineatul (3) din Directiva 2003/109 în ceea ce privește expulzarea de pe teritoriul Uniunii a unui resortisant al unei țări terțe căruia un alt stat membru i-a eliberat un permis de ședere de rezident pe termen lung – UE.

40 Astfel, potrivit modului de redactare a articolului 149 alineatul 4 din Legea privind străinii, aceasta nu s-ar aplica decât unui străin căruia i-a fost eliberat un asemenea permis de ședere în Finlanda.

41 În consecință, s-ar ridica problema dacă articolul 12 alineatele (1) și (3) și articolul 22 alineatul (3) din Directiva 2003/109 sunt necondiționate și suficient de precise în ceea ce privește conținutul lor, în sensul jurisprudenței Curții, pentru ca un resortisant al unei țări terțe să le poată invoca împotriva unui stat membru.

42 În aceste condiții, Korkein hallinto-oikeus (Curtea Administrativă Supremă) a decis să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:

„1) Directiva 2003/109 se aplică expulzării de pe teritoriul Uniunii Europene a unei persoane care, în perioada de valabilitate a unei interdicții de intrare dispuse împotriva sa, a intrat pe teritoriul unui stat membru, astfel încât șederea sa în acest stat membru era ilegală potrivit dreptului național, și care nu a solicitat în acest stat membru un permis de ședere, în condițiile în care un alt stat membru a acordat acestei persoane un permis de ședere pe termen lung pentru resortisanții țărilor terțe?

În cazul unui răspuns afirmativ la prima întrebare:

2) Articolul 12 alineatele (1) și (3) și articolul 22 alineatul (3) din Directiva 2003/109 sunt necondiționate și suficient de precise din punctul de vedere al conținutului, astfel încât să poată fi invocate împotriva unui stat membru de un resortisant al unei țări terțe?”

Cu privire la întrebările preliminare

Cu privire la prima întrebare

43 Prin intermediul primei întrebări, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolul 22 alineatul (3) din Directiva 2003/109 trebuie interpretat în sensul că protecția consolidată împotriva expulzării de care beneficiază, în temeiul acestei dispoziții, resortisanții țărilor terțe care sunt rezidenți pe termen lung este aplicabilă în cadrul adoptării de către al doilea stat membru, în sensul articolului 2 litera (d) din această directivă, a unei decizii de

expulzare de pe teritoriul Uniunii luate, pentru motive privind ordinea publică sau securitatea publică, în privința unui astfel de resortisant al unei țări terțe, atunci când acesta, pe de o parte, are reședința pe teritoriul acestui stat membru cu încălcarea unei interdicții de intrare pe teritoriul respectiv și, pe de altă parte, nu a depus la autoritățile competente ale statului membru respectiv o cerere pentru permis de ședere în temeiul dispozițiilor capitolului III din directiva menționată.

44 Cu titlu introductiv, este necesar să se amintească, în primul rând, că dreptul de ședere în „al doilea stat membru”, în sensul articolului 2 litera (d) din Directiva 2003/109, este un drept derivat din statutul de rezident pe termen lung în „primul stat membru”, în sensul articolului 2 litera (c) din această directivă [a se vedea în acest sens Hotărârea din 29 iunie 2023, Stadt Frankfurt am Main și Stadt Offenbach am Main (Reînnoirea unui permis de ședere în al doilea stat membru), C-829/21 și C-129/22, EU:C:2023:525, punctul 44].

45 În al doilea rând, trebuie să se observe că, astfel cum enunță considerentul (16) al Directivei 2003/109, rezidenții pe termen lung ar trebui să beneficieze de o „protecție consolidată împotriva expulzării”, inspirându-se din criteriile stabilite de jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului.

46 În al treilea rând, este, în mod cert, adevărat, așa cum a susținut în special Oficiul în fața instanței de trimitere, că, întrucât în speță EP făcea obiectul unei interdicții de intrare pe teritoriul finlandez și nu solicitase un permis de ședere în Finlanda după ce a intrat acolo cu un permis de ședere de rezident pe termen lung – UE eliberat de un alt stat membru, șederea sa pe acest teritoriu era ilegală în lumina dreptului finlandez.

47 Cu toate acestea, nu rezultă de aici că în speță Directiva 2003/109 nu s-ar aplica pentru motivul că resortisantul unei țări terțe în cauză nu ar avea reședința în mod legal pe teritoriul unui stat membru, după cum impune articolul 3 alineatul (1) din această directivă, și că, prin urmare, el nu ar intra în domeniul de aplicare al acesteia.

48 Astfel, în măsura în care resortisantul unei țări terțe în cauză beneficiază de statutul de rezident pe termen lung în Republica Estonia, acesta are dreptul de a avea reședința pe „teritoriul unui stat membru”, în sensul acestui articol 3 alineatul (1), și anume teritoriul estonian.

49 În al patrulea rând, așa cum a arătat în esență și domnul avocat general la punctele 37-39 din concluzii, expulzarea de pe teritoriul Uniunii a unui resortisant al unei țări terțe care este rezident pe termen lung precum cel în discuție în litigiul principal intră în domeniul de aplicare al Directivei 2003/109, iar nu în cel al Directivei 2008/115.

50 Astfel, întrucât dispozițiile Directivei 2003/109 care prevăd o protecție consolidată împotriva expulzării resortisanților țărilor terțe care sunt rezidenți pe termen lung sunt, fără nicio îndoială, „mai favorabile” pentru asemenea resortisanți ai țărilor terțe decât dispozițiile în materie de expulzare prevăzute de Directiva 2008/115, aceste prime dispoziții sunt cele care se aplică, în temeiul articolului 4 alineatul (2) din Directiva 2008/115, unei expulzări de pe teritoriul Uniunii a unui resortisant al unei țări terțe care este rezident pe termen lung precum cel în discuție în litigiul principal.

51 Odată enunțate aceste observații introductive, trebuie amintit că, potrivit unei jurisprudențe constante, interpretarea unei dispoziții a dreptului Uniunii impune să se țină seama nu numai de termenii săi, ci și de contextul în care se înscrie, precum și de obiectivele și de finalitatea urmărite de actul din care aceasta face parte [Hotărârea din 21 septembrie 2023, Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Carte diplomatică), C-568/21, EU:C:2023:683, punctul 32 și jurisprudența citată].

52 În ceea ce privește, mai întâi, modul de redactare a articolului 22 alineatul (3) din Directiva 2003/109, din acesta reiese că dispoziția menționată impune patru condiții celui de al doilea stat membru atunci când intenționează să adopte o decizie de expulzare de pe teritoriul Uniunii în privința unui resortisant al unei țări terțe care beneficiază de statutul de rezident pe termen lung într-un alt stat membru.

53 În primul rând, acest resortisant al unei țări terțe nu trebuie să fi obținut statutul de rezident pe termen lung în al doilea stat membru. Astfel, dacă ar dispune de acest statut în statul membru respectiv, s-ar aplica dispozițiile capitolului II din Directiva 2003/109, în special în materie de expulzare. În al doilea rând, acest stat membru este obligat să se conformeze „articolul[ui] 12 [din această directivă] și [garanțiilor] prevăzute la articolul respectiv”. În al treilea rând, o astfel de decizie de expulzare nu poate fi luată decât pentru „motive întemeiate privind ordinea publică sau securitatea publică”. În al patrulea și ultimul rând, în cazul în care adoptă o astfel de decizie de expulzare, al doilea stat membru este obligat să consulte primul stat membru și să ia toate măsurile necesare pentru punerea în aplicare efectivă a acestei decizii și să furnizeze primului stat membru informațiile necesare referitoare la punerea în aplicare respectivă.

54 Trebuie să se constate că modul de redactare a articolului 22 alineatul (3) din Directiva 2003/109 nu poate sta la baza unei interpretări a acestei dispoziții potrivit căreia protecția consolidată împotriva expulzării pe care o prevede nu s-ar aplica atunci când un resortisant al unei țări terțe care este titular al statutului de rezident pe termen lung în primul stat membru are reședința pe teritoriul celui de al doilea stat membru cu încălcarea unei interdicții de intrare și atunci când el nu a depus, la autoritățile competente ale acestui din urmă stat membru, o cerere pentru permis de ședere în temeiul dispozițiilor capitolului III din directiva menționată.

55 În această privință, este adevărat că titlul articolului 22 din Directiva 2003/109, și anume „Retragerea permisului de ședere și obligația de readmisie”, și referirea, care figurează la acest articol 22 alineatul (1), la posibilitatea celui de al doilea stat membru de a refuza reînnoirea sau de a retrage un permis de ședere acordat în temeiul dispozițiilor capitolului III din această directivă ar putea lăsa să se înțeleagă că articolul 22 menționat nu privește decât o situație în care este vorba despre retragerea sau despre nereînnoirea unui astfel de permis de ședere.

56 Or, este necesar să se constate că modul de redactare a articolului 22 alineatul (3) din Directiva 2003/109 nu se referă la obținerea unui permis de ședere în al doilea stat membru și că este suficient de larg pentru a acoperi o situație precum cea în discuție în litigiul principal, în care al doilea stat membru adoptă o decizie de expulzare de pe teritoriul Uniunii în privința unui resortisant al unei țări terțe care este rezident pe termen lung, deși acesta nu i-a solicitat un permis de ședere în temeiul dispozițiilor capitolului III din directiva menționată și nu dispune, așadar, de un astfel de permis de ședere.

57 În continuare, în ceea ce privește contextul în care se înscrie articolul 22 alineatul (3) din Directiva 2003/109, trebuie arătat că această dispoziție trebuie înțeleasă în raport cu regimul de protecție consolidată împotriva expulzării de care beneficiază, în temeiul acestui articol 22, resortisanții țărilor terțe care sunt rezidenți pe termen lung.

58 Acest regim de protecție consolidată este constituit, în primul rând, de articolul 22 alineatul (1) din Directiva 2003/109, care prevede printre altele norme în materie de expulzare de pe teritoriul celui de al doilea stat membru a unui resortisant al unei țări terțe care este titular al statutului de rezident pe termen lung pentru motivele enumerate în cadrul acestuia.

59 El este constituit, în al doilea rând, din articolul 22 alineatul (3) din această directivă, care, astfel cum s-a arătat la punctele 52 și 53 din prezenta hotărâre, impune patru condiții ce, dacă sunt îndeplinite, permit statului membru respectiv să adopte o decizie de expulzare de pe teritoriul Uniunii a unui astfel de resortisant al unei țări terțe.

60 În al treilea rând, regimul de protecție consolidată menționat cuprinde dispoziții transversale, și anume, pe de o parte, articolul 22 alineatele (2) și (5) din directiva menționată, care, în cazul expulzării de către al doilea stat membru a unui rezident pe termen lung în cauză și a membrilor familiei sale, impune primului stat membru să îi readmită pe aceștia „imediat, fără formalități”, permițându-le totodată să se stabilească într-un „al treilea stat membru”, și, pe de altă parte, articolul 22 alineatul (4) din aceeași directivă, care interzice ca deciziile de expulzare menționate la articolul 22 alineatul (1) literele (b) și (c) din aceasta să fie însoțite de o „interdicție permanentă de ședere”.

61 Or, desigur, așa cum s-a observat la punctul 54 din prezenta hotărâre, modul de redactare a articolului 22 alineatul (3) din Directiva 2003/109 nu poate sta la baza unei interpretări potrivit căreia protecția consolidată împotriva expulzării pe care o prevede nu s-ar aplica unei situații precum cea în discuție în litigiul principal. Cu toate acestea, situația este diferită în ceea ce privește modul de redactare a articolului 22 alineatul (1) literele (b) și (c) din această directivă, în măsura în care vizează în mod expres aceste două împrejurări ca motive care justifică adoptarea, în privința unui astfel de resortisant al unei țări terțe, a unei decizii de expulzare de pe teritoriul statului membru respectiv.

62 Astfel, pe de o parte, articolul 22 alineatul (1) litera (b) din Directiva 2003/109, în măsura în care vizează printre altele o încălcare a condițiilor prevăzute la articolul 15 din această directivă, permite adoptarea unei asemenea decizii de expulzare în cazul în care nu este îndeplinită obligația prevăzută la acest articol 15 alineatul (1), și anume cea impusă resortisantului unei țări terțe care este rezident pe termen lung de a depune o cerere pentru permis de ședere la autoritățile competente ale celui de al doilea stat membru în cel mai scurt timp și în cel mult trei luni de la intrarea sa pe teritoriul acestui stat membru.

63 Pe de altă parte, articolul 22 alineatul (1) litera (c) din Directiva 2003/109, în măsura în care se referă la situația în care un resortisant al unei țări terțe „nu mai are reședința legală” în al doilea stat membru ca motiv care permite să se justifice că statul membru respectiv adoptă, în privința acestui resortisant al unei țări terțe, o decizie de expulzare de pe teritoriul său, acoperă situația unei șederi pe teritoriul menționat cu încălcarea unei interdicții de intrare pe acesta.

64 În plus, referirea explicită, care figurează la articolul 22 alineatul (1) din Directiva 2003/109, la aceste două împrejurări prevăzute la articolul 22 alineatul (1) literele (b) și (c) ca motive care pot justifica adoptarea, în privința unui resortisant al unei țări terțe care este rezident pe termen lung, a unei decizii de expulzare de pe teritoriul celui de al doilea stat membru confirmă concluzia deja dedusă din modul de redactare a articolului 22 alineatul (3) din această directivă, potrivit căreia existența acestor împrejurări nu are ca efect inaplicabilitatea acestei din urmă dispoziții.

65 În ceea ce privește în special motivul privind faptul că, cu încălcarea articolului 15 alineatul (1) din Directiva 2003/109, un rezident pe termen lung nu a depus la autoritățile competente din al doilea stat membru o cerere pentru permis de ședere, este adevărat, astfel cum s-a arătat deja la punctul 55 din prezenta hotărâre, că termenii utilizați la articolul 22 alineatul (1) din directiva menționată, și anume referirea care figurează la această din urmă dispoziție la posibilitatea statului membru respectiv de a refuza reînnoirea sau de a retrage un permis de ședere acordat în temeiul dispozițiilor capitolului III din directiva amintită, ar putea lăsa să se înțeleagă că acest articol 22 alineatul (1) nu privește decât o situație în care este vorba despre retragerea sau despre nereînnoirea unui astfel de permis.

66 Cu toate acestea, nu este mai puțin adevărat că articolul 22 alineatul (1) menționat vizează în mod expres nu numai măsuri de refuz al reînnoirii sau de retragere de către al doilea stat membru a unui permis de ședere acordat în temeiul dispozițiilor acestui capitol III, ci și alte măsuri, precum tocmai deciziile de expulzare de pe teritoriul statului membru respectiv.

67 Aceste diferite elemente contextuale confirmă concluzia, deja dedusă din examinarea modului de redactare a articolului 22 alineatul (3) din Directiva 2003/109, potrivit căreia aplicabilitatea protecției consolidate împotriva expulzării de pe teritoriul Uniunii prevăzute de această dispoziție nu este exclusă ca urmare a faptului că persoana în cauză are reședința pe teritoriul celui de al doilea stat membru în condițiile în care face obiectul unei interdicții de intrare pe teritoriul respectiv și nu a depus, la autoritățile competente ale acestui stat membru, o cerere pentru permis de ședere în temeiul dispozițiilor capitolului III din directiva menționată în termenele stabilite.

68 În sfârșit, o asemenea interpretare literală și contextuală a articolului 22 alineatul (3) din Directiva 2003/109 este susținută și de finalitatea acestei dispoziții.

69 Astfel, această interpretare, în măsura în care decurge dintr-o delimitare a domeniilor de aplicare ale alineatelor (1) și, respectiv, (3) ale articolului 22 din Directiva 2003/109, după cum este vorba despre o expulzare de pe teritoriul celui de al doilea stat membru sau despre o expulzare de pe teritoriul Uniunii și despre protecția consolidată împotriva expulzării cu geometrie variabilă care decurge din aceasta, permite evitarea existenței unei lacune în regimul de „protecție consolidată împotriva expulzării” pe care urmărește să îl asigure articolul 22 din directiva menționată, astfel cum reiese din considerentul (16) al acesteia, și, prin urmare, să se asigure efectivitatea acestui regim.

70 O asemenea interpretare garantează astfel că un resortisant al unei țări terțe beneficiază de regimul de protecție consolidată menționat chiar dacă are reședința pe teritoriul celui de al doilea stat membru cu încălcarea unei interdicții de intrare pe acest teritoriu și nu a depus la autoritățile competente ale statului membru respectiv o cerere pentru permis de ședere în temeiul dispozițiilor capitolului III din directiva amintită.

71 Având în vedere ansamblul considerațiilor care precedă, trebuie să se răspundă la prima întrebare că articolul 22 alineatul (3) din Directiva 2003/109 trebuie interpretat în sensul că protecția consolidată împotriva expulzării de care beneficiază, în temeiul acestei dispoziții, resortisanții țărilor terțe care sunt rezidenți pe termen lung este aplicabilă în cadrul adoptării de către al doilea stat membru, în sensul articolului 2 litera (d) din această directivă, a unei decizii de expulzare de pe teritoriul Uniunii luate, pentru motive privind ordinea publică sau securitatea publică, în privința unui astfel de resortisant al unei țări terțe atunci când acesta, pe de o parte, are reședința pe teritoriul statului membru respectiv cu încălcarea unei interdicții de intrare pe

acest teritoriu și, pe de altă parte, nu a depus la autoritățile competente ale statului membru menționat o cerere pentru permis de ședere în temeiul dispozițiilor capitolului III din directiva menționată.

Cu privire la a doua întrebare

72 Prin intermediul celei de a doua întrebări, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolul 12 alineatul (3) și articolul 22 alineatul (3) din Directiva 2003/109 trebuie interpretate în sensul că permit unui resortisant al unei țări terțe care este rezident pe termen lung să invoce aceste dispoziții împotriva celui de al doilea stat membru, în sensul articolului 2 litera (d) din directiva menționată, atunci când acesta intenționează să adopte, în privința respectivului resortisant al unei țări terțe, o decizie de expulzare de pe teritoriul Uniunii pentru motive privind ordinea publică sau securitatea publică.

73 În această privință, trebuie amintit că, potrivit unei jurisprudențe constante, în toate situațiile în care dispozițiile unei directive sunt, din punctul de vedere al conținutului, necondiționate și suficient de precise, particularii sunt îndreptățiți să le invoce în fața instanțelor naționale împotriva unui stat membru fie atunci când acesta s-a abținut de la transpunerea în termen a acestei directive în dreptul național, fie atunci când el a efectuat o transpunere incorectă a acesteia [Hotărârea din 20 aprilie 2023, Autorità Garante della Concorrenza e del Mercato (Comuna Ginosa), C-348/22, EU:C:2023:301, punctul 62 și jurisprudența citată].

74 Curtea a precizat că o dispoziție a dreptului Uniunii, pe de o parte, este necondiționată atunci când enunță o obligație care nu este supusă niciunei condiții și nici nu depinde, în privința executării sau a efectelor sale, de intervenția vreunui act fie al instituțiilor Uniunii, fie al statelor membre, altul decât actul care o transpune în dreptul național, și, pe de altă parte, este suficient de precisă pentru a fi invocată de un justițiabil și aplicată de instanță atunci când enunță o obligație în termeni neechivoci [Hotărârea din 20 aprilie 2023, Autorità Garante della Concorrenza e del Mercato (Comuna Ginosa), C-348/22, EU:C:2023:301, punctul 63 și jurisprudența citată].

75 În speță, din decizia de trimitere reiese că articolul 12 alineatul (3) și articolul 22 alineatul (3) din Directiva 2003/109 nu au fost transpuse în mod expres în dreptul finlandez.

76 Cu toate acestea, având în vedere jurisprudența amintită la punctele 73 și 74 din prezenta hotărâre, trebuie să se constate că aceste dispoziții sunt de natură să poată produce un efect direct în beneficiul resortisanților țărilor terțe în cauză. Astfel, dispozițiile menționate prezintă un caracter necondiționat și suficient de precis, întrucât, fără a prevedea vreo condiție și fără a face necesară adoptarea unor măsuri suplimentare, acestea obligă, în termeni neechivoci, al doilea stat membru, atunci când ia, în privința unui resortisant al unei țări terțe care este rezident pe termen lung, o decizie de expulzare de pe teritoriul Uniunii pentru motive privind ordinea publică sau securitatea publică, să asigure respectarea diferitelor condiții și garanții pe care le prevăd aceleași dispoziții în favoarea unui astfel de resortisant al unei țări terțe și care se înscriu în obiectivul de protecție consolidată împotriva expulzării urmărit de Directiva 2003/109.

77 Acest lucru este valabil atât pentru articolul 22 alineatul (3) din Directiva 2003/109, care, astfel cum s-a amintit la punctele 52 și 53 din prezenta hotărâre, impune în esență patru condiții speciale celui de al doilea stat membru atunci când adoptă o decizie de expulzare de pe teritoriul Uniunii în privința unui resortisant al unei țări terțe care este rezident pe termen lung, cât și pentru articolul 12 alineatul (3) din directiva amintită, în măsura în care această din urmă

dispoziție enumeră patru elemente pe care articolul 22 alineatul (3) menționat le califică drept „garanții” și pe care statele membre în cauză trebuie să le ia în considerare la adoptarea unei astfel de decizii de expulzare, și anume durata șederii pe teritoriul lor, vârsta persoanei în cauză, consecințele pentru persoana în cauză și pentru membrii familiei sale, precum și legăturile cu țara de reședință sau absența legăturilor cu țara de origine.

78 Prin urmare, întrucât aceste diferite condiții și garanții sunt prevăzute de dispoziții care trebuie considerate, din punctul de vedere al conținutului, necondiționate și suficient de precise, rezultă că, în conformitate cu principiul consacrat de jurisprudența amintită la punctul 73 din prezenta hotărâre, particularii sunt îndreptățiți să le invoce împotriva unui stat membru.

79 Având în vedere cele ce precedă, trebuie să se răspundă la a doua întrebare că articolul 12 alineatul (3) și articolul 22 alineatul (3) din Directiva 2003/109 trebuie interpretate în sensul că permit unui resortisant al unei țări terțe care este rezident pe termen lung să invoce aceste dispoziții împotriva celui de al doilea stat membru, în sensul articolului 2 litera (d) din directiva menționată, atunci când acesta intenționează să adopte, în privința respectivului resortisant al unei țări terțe, o decizie de expulzare de pe teritoriul Uniunii pentru motive privind ordinea publică sau securitatea publică.

Cu privire la cheltuielile de judecată

80 Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a doua) declară:

1) Articolul 22 alineatul (3) din Directiva 2003/109/CE a Consiliului din 25 noiembrie 2003 privind statutul resortisanților țărilor terțe care sunt rezidenți pe termen lung, astfel cum a fost modificată prin Directiva 2011/51/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 11 mai 2011,

trebuie interpretat în sensul că

protecția consolidată împotriva expulzării de care beneficiază, în temeiul acestei dispoziții, resortisanții țărilor terțe care sunt rezidenți pe termen lung este aplicabilă în cadrul adoptării de către al doilea stat membru, în sensul articolului 2 litera (d) din această directivă, a unei decizii de expulzare de pe teritoriul Uniunii luate, pentru motive privind ordinea publică sau securitatea publică, în privința unui astfel de resortisant al unei țări terțe atunci când acesta, pe de o parte, are reședința pe teritoriul statului membru respectiv cu încălcarea unei interdicții de intrare pe acest teritoriu și, pe de altă parte, nu a depus la autoritățile competente ale statului membru respectiv o cerere pentru permis de ședere în temeiul dispozițiilor capitolului III din directiva menționată.

2) Articolul 12 alineatul (3) și articolul 22 alineatul (3) din Directiva 2003/109, astfel cum a fost modificată prin Directiva 2011/51,

trebuie interpretate în sensul că

permit unui resortisant al unei țări terțe care este rezident pe termen lung să invoce aceste dispoziții împotriva celui de al doilea stat membru, în sensul articolului 2 litera (d) din directiva menționată, atunci când acesta intenționează să adopte, în privința respectivului resortisant al unei țări terțe, o decizie de expulzare de pe teritoriul Uniunii Europene pentru motive privind ordinea publică sau securitatea publică.

Semnături